

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 13 februari 1940 kl. 3 e. m.

Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1940/41 av utgifterna för kapitalinvestering i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

(4:e avd.)

Postverket.

1:o) **Inköp av inventarier för postverkets behov.** Ut i propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1940/41 har Kungl. Maj:t i avseende å kapitalinvesteringar för postverket (punkt 1, sid. 4—6, av det vid propositionen under rubrik »Kapitalbudgeten, Bil. 5» fogade utdraget av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1940) föreslagit riksdagen att till inköp av inventarier för postverkets behov för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

Förevarande anslag föreslås skola uppföras med ett från 1,250,000 till 700,000 kronor nedsatt belopp. Härvid har räknats med att det belopp å 100,000 kronor, som enligt av Kungl. Maj:t meddelat beslut icke må disponeras av anslaget för löpande budgetår, skall få tagas i anspråk under nästkommande budgetår. Den föreslagna nedskärningen av medelsanvisningen för ifrågavarande ändamål förutsätter, enligt vad generalpoststyrelsen framhållit, dels stark återhållsamhet vid nyanskaffning av inventarier, dels uppskov tillsviðare med inköp av inventarier, som i och för sig äro synnerligen behövliga och önskvärda.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot den framlagda anslagsberäkningen, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *inköp av inventarier för postverkets behov* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

2:o) **Inköp för postverkets räkning av fastigheter i Borås m. m.** Förevarande förslag (punkt 2, sid. 6—8) innebär endast ett fullföljande av statsmakternas vid 1939 års lagtima riksdag fattade beslut om inköp för postverkets räkning av samtliga tomter i kvarteret Eko i Borås. Med tillstyrkande av förslaget hemställer utskottet,

att riksdagen må till *inköp för postverkets räkning av fastigheter i Borås m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 460,500 kronor.

3:o) **Inköp för postverkets räkning av två markområden i Råda.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, sid. 8 och 9) föreslagit riksdagen att till inköp för postverkets räkning av två markområden i Råda för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 10,200 kronor.

Postverket arrenderar sedan ingången av år 1893 mot en årlig avgäld av 25 kronor ett jordområde i Norra Råda socken i Värmlands län, å vilket område postverket uppfört en posthusbyggnad och en del uthus, däribland ett garage för postverkets diligenser å linjen Råda—Långflon. Då arrendetiden utgår med utgången av år 1942, föreslås nu området skola förvärvas med äganderätt för postverkets räkning. I samband härmed skulle även förvärvas ett intill nu angivna jordområde gränsande markområde om 1,774 kvadratmeter. Genom det senare förvärvet avses att för framtiden säkerställa postverkets dispositionsrätt till erforderligt område för en ny garagebyggnad, vilken blivit erforderlig på grund av diligenstrafikens utveckling. De till inköp föreslagna två områdena hava en sammanlagd areal av 8,611 kvadratmeter. Det begärda priset utgör för 5,446 kvadratmeter 1 krona per kvadratmeter och för återstående 3,165 kvadratmeter 4,750 kronor eller ungefär 1 krona 50 öre per kvadratmeter. För ändamålet skulle alltså erfordras ett anslag å $(5,446 + 4,750 =)$ 10,196 kronor eller, i avjämnat tal, 10,200 kronor.

Utskottet.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *inköp för postverkets räkning av två markområden i Råda* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 10,200 kronor.

4:o) **Inköp för postverkets räkning av fastigheter i Växjö.** Kungl. Maj:t har (punkt 4, sid. 9—15) föreslagit riksdagen att till inköp för postverkets räkning av fastigheter i Växjö för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 265,000 kronor.

Förevarande förslag avser att genom förvärv av två fastigheter (nr 4 och 5) i kvarteret Gunnar Gröpe i Växjö bereda erforderligt tomtområde för uppförande framdeles av en nybyggnad för postkontoret i staden, vilket alltsedan den 1 oktober 1911 är inrymt i riksbankens fastighet. De nuvarande postkontorslokalerna hava till följd av poströrelsens utveckling befunnits numera vara — huvudsakligast på grund av bristande utrymme — synnerligen olämpliga för sitt ändamål. Verkställd utredning har givit vid handen, att tillräckligt och lämpligt utrymme för postkontoret icke kan erhållas inom

riksbankens fastighet genom tillbyggnad eller omändring av denna. De begärda köpeskillingarna för de till inköp föreslagna två fastigheterna, vilka äro belägna vid Norrgatan mitt emot residenset, uppgå till sammanlagt 265,000 kronor, motsvarande ett genomsnittligt pris av i runt tal 112 kronor per kvadratmeter.

Departementschefen har i ärendet anfört bland annat följande:

Såsom byggnadstomt har nu generalpoststyrelsen föreslagit fastigheterna nr 4 och 5 i kvarteret Gunnar Gröpe, vilka skulle för ändamålet inköpas för ett sammanlagt pris av 265,000 kronor. Då fastigheterna äro skilda från länsresidenstomten endast genom en gata, skulle enligt generalpoststyrelsens och länsstyrelsens mening genom tomtförvärvet erbjudas en möjlighet att tillgodose länsstyrelsens behov av ökade lokaler i den byggnad, som skulle uppföras å tomterna och som skulle förbindas med landsstatshuset genom antingen en bro över gatan eller en gång därunder. Mot förslaget om ifrågasatt tomtinköp har byggnadsstyrelsen, utan att dock avstyrka detsamma, framfört vissa erinringar avseende köpeskillingen, som styrelsen finner förhållandevis synnerligen hög, samt den ifrågasatta förbindelsen mellan posthusbyggnaden och landsstatshuset. Ej heller jag kan undgå att finna köpeskillingen, innebärande ett genomsnittspris per kvadratmeter av 112 kronor, hög. Å andra sidan kan framhållas, att tomterna torde få anses synnerligen välbelägna och att den senaste tidens allmänna utveckling i Växjö synes hava medfört avsevärda stegringar av värdena å de centralt belägna tomterna. Med hänsyn härtill och då enligt vad generalpoststyrelsen meddelat gjorda undersökningar visat, att det icke föreligger möjlighet att för postverkets räkning förvärva tomtmark, som är lika välbelägen och ur bebyggelsesynpunkt lika lämplig som de till inköp nu föreslagna två fastigheterna, vill jag icke motsätta mig styrelsens förslag om inköp av fastigheterna. Vad angår spörsmålet, huruvida lokaler böra beredas länsstyrelsen i den nya posthusbyggnaden samt, därest så anses böra ske, på vad sätt förbindelsen mellan nybyggnaden och det nuvarande landsstatshuset lämpligen bör ordnas, torde ställning till detsamma icke böra tagas i nu förevarande sammanhang.

De för de till inköp föreslagna två fastigheterna begärda köpeskillingarna, vilka motsvara ett genomsnittspris av 112 kronor per kvadratmeter, torde, även om hänsyn tages till att fastigheterna äro synnerligen välbelägna, få anses vara förhållandevis höga. Den senaste tidens allmänna utveckling i Växjö synes emellertid, såsom departementschefen framhållit, hava medfört avsevärda stegringar av värdet å centralt belägna tomter. Verkställda undersökningar hava vidare, enligt vad generalpoststyrelsen meddelat, givit vid handen, att det ej föreligger möjlighet att för postverkets räkning förvärva tomtmark, som är lika välbelägen och ur bebyggelsesynpunkt lika lämplig som nu ifrågasatt två fastigheter. Utskottet har därför i likhet med departementschefen icke velat motsätta sig styrelsens förslag om inköp av fastigheterna.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till inköp för postverkets räkning av fastigheter i Växjö för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 265,000 kronor.

Telegrafverket.

5:o) **Tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Äppelviken i Stockholm.** Kungl. Maj:t har (punkt 5, sid. 16 och 17) föreslagit riksdagen att för tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Äppelviken i Stockholm för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 80,000 kronor.

I samband med utbyggnaden av nya bostadsområden inom Äppelvikens telefonstations trafikområde beräknas antalet abonnenter under loppet av tre å fyra år komma att ökas till omkring 16,000. Den nuvarande stationsbyggnaden, vilken uppfördes under åren 1934 och 1935 för en kostnad av 160,000 kronor, kan emellertid inrymma stationsutrustning för högst 14,000 abonnenter. En tillbyggnad anses därför snarast böra komma till utförande. Kostnaderna för den erforderliga tillbyggnaden beräknas till 80,000 kronor.

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må för *tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Äppelviken i Stockholm* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 80,000 kronor.

6:o) **Telefonstationsbyggnad i Huddinge.** Kungl. Maj:t har (punkt 6, sid. 17—19) föreslagit riksdagen att till telefonstationsbyggnad i Huddinge för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 169,300 kronor.

För tillgodoseende av behovet av lokaler för en tilltänkt automatisk telefonstation i Huddinge — vilken enligt den för automatisering av telefont nätet inom Stockholms förorter uppgjorda planen skall vara färdig att tagas i bruk under år 1942 — skulle enligt förevarande förslag för en köpeskilling av cirka 9,300 kronor, motsvarande ett pris av 3 kronor per kvadratmeter, inköpas en tomt och å densamma uppföras en nybyggnad av tegel i två våningar och källarvåning för en beräknad kostnad av 160,000 kronor. Förslagets genomförande skulle alltså draga en sammanlagd kostnad av 169,300 kronor. Den nya automatstationen är avsedd att ersätta de nuvarande stationerna i Huddinge, Snättringe och Stuvsta. Flyttningen av dessa tre stationer, vilka alla äro inrymda i förhyrda lokaler, beräknas med hänsyn till de senaste årens snabba abonnentökning behöva ske i början av år 1942.

Utskottet. Ifrågavarande stationsbyggnad, vilken ingår som ett led i planen för den successiva automatiseringen av telefont nätet inom Stockholms förorter, behöver även komma till utförande för att en förhållandevis kostsam ombyggnad av två av de tre växelstationer, som skola ersättas av den tillämnade nya automatiska stationen, skall kunna undvikas. Utskottet, som funnit anslag för ändamålet böra anvisas med äskat belopp, hemställer,

att riksdagen må till *telefonstationsbyggnad i Huddinge* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 169,300 kronor.

7:o) **Telefonstationsbyggnad i Sölvesborg.** Kungl. Maj:t har (punkt 7, sid. 19—21) föreslagit riksdagen att till telefonstationsbyggnad i Sölvesborg för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 230,000 kronor.

Å beredskapsstat för innevarande budgetår har uppförts ett förskottsanslag å 273,000 kronor för uppförande å en tidigare för ändamålet inköpt tomt av en telefonstationsbyggnad i Sölvesborg, i vilken byggnad även skulle inrymmas lokaler för postkontoret å platsen. För såväl telefonstationen som postkontoret förhyras för närvarande lokaler. Då telefonstationslokalen icke står till förfogande längre än till den 1 oktober 1942, föreslås nu de erforderliga medlen för den planerade nybyggnaden skola anvisas å riksstaten för nästa budgetår. Den nya telefonstationen avses emellertid numera skola bliva automatisk. På grund härav antages den tidigare beräknade byggnadskostnaden kunna nedbringas till 230,000 kronor.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *telefonstationsbyggnad i Sölvesborg* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 230,000 kronor.

8:o) **Tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Alingsås.** Kungl. Maj:t har (punkt 8, sid. 21 och 22) föreslagit riksdagen att för tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Alingsås för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 90,000 kronor.

Å beredskapsstat för innevarande budgetår har uppförts ett förskottsanslag å 74,000 kronor för tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Alingsås. De erforderliga medlen för detta byggnadsföretag, vilket befunnits icke utan allvarliga olägenheter kunna ytterligare uppskjutas, föreslås nu skola anvisas å riksstaten för nästa budgetår. På grund av stegrade byggnadskostnader och till följd av en nytillkommen skyddsrumsanläggning beräknas den ursprungligen angivna kostnadssumman behöva ökas med 16,000 kronor till 90,000 kronor.

Anslag till ifrågavarande byggnadsföretag torde böra anvisas å riksstaten för nästa budgetår. Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot beräkningen av medelsbehovet, hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må för *tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Alingsås* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 90,000 kronor.

9:o) **Telefonstationsbyggnad i Karlskoga.** Kungl. Maj:t har (punkt 9, sid. 22—24) föreslagit riksdagen att till telefonstationsbyggnad i Karlskoga för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 284,000 kronor.

Den nuvarande telefonstationen i Karlskoga, vilken är inrymd i förhyrda lokaler, beräknas vara fullbelagd vid slutet av år 1941. Vid sagda tidpunkt måste därför ny stationsutrustning vara inmonterad i nya lokaler. De nya lokalerna föreslås skola beredas genom uppförande av en telefonstationsbyggnad av tegel i två våningar jämte källarvåning för en beräknad kostnad av 264,000 kronor. För byggnaden erforderlig tomt avses skola förvärvas av Karlskoga stad för en köpeskilling av 20,000 kronor, motsvarande ett pris av ej fullt 8 kronor per kvadratmeter. Sammanlagt skulle alltså byggnadsföretaget draga en kostnad av 284,000 kronor.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att den föreslagna telefonstationsbyggnaden må komma till utförande. Med hänsyn till den tid som åtgår för montering av den nya stationen torde de för byggnadsföretaget erforderliga anslagsmedlen i sin helhet böra anvisas å riksstaten för nästa budgetår.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *telefonstationsbyggnad i Karlskoga* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 284,000 kronor.

10:o) **Telefonstationsbyggnad i Borlänge.** Kungl. Maj:t har (punkt 10, sid. 24—26) föreslagit riksdagen att *dels* till telefonstationsbyggnad i Borlänge för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor, *dels ock* medgiva, att den postverket tillhöriga fastigheten nr 145, tomten nr 2 i kvarteret Halvdan, i Borlänge må försäljas till ett pris av 115,000 kronor och på villkor i övrigt, som av Kungl. Maj:t fastställas.

Å riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisades ett anslag å 56,300 kronor för inköp av tvenne tomter i Borlänge för uppförande framdeles av en för post- och telegrafverken gemensam byggnad. För denna byggnad har riksdagen sedan å beredskapsstat för innevarande budgetår uppfört ett förskottsanslag å 360,000 kronor. I enlighet med vad som förutsattes vid beviljandet av anslaget till tomterna framlägges nu förslag om försäljning av den nuvarande postkontorsfastigheten. Den erbjudna köpeskillingen, 115,000 kronor, överstiger fastighetens taxeringsvärde med 3,000 kronor, samt det värde, varmed fastigheten nu ingår i telegrafverkets kapital, med 8,340 kronor. Samtidigt föreslås de för den nya telefonstationsbyggnaden erforderliga anslagsmedlen, vilka numera beräknas till 400,000 kronor, skola anvisas å riksstaten för nästa budgetår.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att anslag till ifrågavarande av riksdagen tidigare beslutade telefonstationsbyggnad anvisas med av Kungl. Maj:t äskat belopp.

Utskottet, som även i övrigt funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer alltså,

att riksdagen må

a) till *telefonstationsbyggnad i Borlänge* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor;

b) medgiva, att den postverket tillhöriga fastigheten nr 145, tomten nr 2 i kvarteret Halvdan, i Borlänge må försäljas till ett pris av 115,000 kronor och på villkor i övrigt, som av Kungl. Maj:t fastställas.

11:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av tomter i Spånga.** Kungl. Maj:t har (punkt 11, sid. 26 och 27) föreslagit riksdagen att till inköp för telegrafverkets räkning av tomter i Spånga för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 8,000 kronor.

De nuvarande telefonstationerna i Bromsten och Spånga — vilka äro inrymda den förra i förhyrda lokaler och den senare i en telegrafverket tillhörig, i samband med förvärvet av det enskilda telefonnätet i Stockholm med omnejd inköpt fastighet — äro enligt planen för automatisering av telefonstationerna inom Stockholms förorter avsedda att ersättas av en till Spånga förlagd automatisk telefonstation. Då den nuvarande stationsfastigheten i Spånga befunnits icke hava det markutrymme, som kräves för den för planens genomförande behövligen nya stationsbyggnaden, föreslås erforderligt tomtområde skola beredas genom inköp av två tomter i omedelbar närhet av denna fastighet för en köpeskilling av 8,000 kronor, motsvarande ett pris av i runt tal 5 kronor 70 öre per kvadratmeter. Den till inköp föreslagna tomtmarken tillåter även, att postverkets rörelse i Spånga framdeles flyttas dit.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av tomter i Spånga* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 8,000 kronor.

12:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Nynäshamn.** Kungl. Maj:t har (punkt 12, sid. 27 och 28) föreslagit riksdagen att till inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Nynäshamn för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 31,000 kronor.

I syfte att säkerställa erforderligt utrymme för eventuell framtida utvidgning av telegrafverkets verkstad i Nynäshamn skulle enligt förevarande förslag från Stockholm—Nynäs järnvägsaktiebolag inköpas ett markområde om cirka 17,500 kvadratmeter, beläget mellan det nuvarande verkstadsområdet och de öster därom belägna industrispåren samt hamnen. Den begärda köpeskillingen, 31,000 kronor, motsvarar ett pris av 1 krona 77 öre per kvadratmeter.

Utskottet. Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevärande förslag, hemställer,

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Nynäshamn* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 31,000 kronor.

13:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Kristianstad.** Kungl. Maj:t har (punkt 13, sid. 28 och 29) föreslagit riksdagen att till inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Kristianstad för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 120,000 kronor.

Den nuvarande telefonstationen i Kristianstad, vilken är förlagd till en telegrafverket tillhörig fastighet, beräknas inom en snar framtid behöva utbytas mot en ny station. Tillräckliga lokaler för den nya stationen hava befunnits icke kunna beredas i den nuvarande stationsbyggnaden eller genom en tillbyggnad till denna. En ny stationsbyggnad anses därför böra uppföras. För den nya byggnaden erforderligt tomtområde föreslås nu skola anskaffas genom inköp från Kristianstads stad av en tomt i kvarteret Härhärgen invid Östra Boulevarden för en köpeskillning av 120,000 kronor, motsvarande ett pris av i runt tal 65 kronor per kvadratmeter. Den nuvarande stationsfastigheten förutsättes — för den händelse den ej befinnes böra komma till användning för annat statligt ändamål — kunna utan svårighet avyttras, när läget är lämpligt för anordnande av affärslokaler.

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Kristianstad* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 120,000 kronor.

14:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Lund.** Kungl. Maj:t har (punkt 14, sid. 29 och 30) föreslagit riksdagen att till inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Lund för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 45,000 kronor.

Den nuvarande telefonstationen i Lund beräknas snart vara fullbelagd. Erforderligt utrymme för den nya telefonstationen avses skola beredas genom en tillbyggnad till den nuvarande, vid Lilla Gråbrödersgatan belägna stationsbyggnaden, vilken uppfördes under åren 1912—1914 samt inrymmer lokaler jämväl för postkontoret på platsen. För tillbyggnaden, genom vilken även skulle beredas möjlighet till utvidgning av postverkets lokaler, har redan, jämlikt medgivande av Kungl. Maj:t, inköpts den till nuvarande stationsfastigheten (tomten nr 7) gränsande tomt nr 11 i Kvarteret Glädjen för en köpeskillning av 39,500 kronor. För ändamålet har vidare — med anslag beviljat av 1939 års lagtima riksdag — inköpts den omedelbart intill

nuvarande stationsfastigheten belägna tomten nr 8 i samma kvarter för en köpeskilling av 66,000 kronor, motsvarande ett pris av i runt tal 131 kronor per kvadratmeter reglerad tomtyta.

Telegrafstyrelsen, som vid upprepade tillfällen sökt att förvärva de två mindre fastigheter, nr 9 och 10, vilka äro belägna mellan de av telegrafverket inköpta tomterna nr 8 och 11, har nu framlagt förslag om inköp av den med nr 9 betecknade fastigheten, vilken är belägen i hörnet av Lilla Gråbrödersgatan och Winstrupsgatan och gränsar omedelbart intill fastigheten nr 8. Den begärda köpeskillingen, 45,000 kronor, motsvarar ett pris av 175 kronor per kvadratmeter reglerad tomtyta.

Såsom departementschefen framhållit torde den för ifrågavarande tomt begärda köpeskillingen, ehuru hög, få anses godtagbar med hänsyn till det särskilda värde, som tomten äger för telegrafverket. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Lund* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 45,000 kronor.

15:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Sala.** Kungl. Maj:t har (punkt 15, sid. 31 och 32) föreslagit riksdagen att till inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Sala för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Den nuvarande telefonstationen i Sala, vilken är inrymd i förhyrda lokaler, beräknas icke kunna användas längre än till den avtalade hyrestidens utgång, den 1 oktober 1943. Vid denna tidpunkt måste alltså ny stationsutrustning finnas tillgänglig att tagas i bruk. Verkställda undersökningar hava givit vid handen, att tillräckliga lokaler för den nya stationen icke kunna beredas inom postverkets fastighet i staden. Förslag framlägges därför om inköp av erforderlig tomtmark för uppförande av en telefonstationsbyggnad på platsen. För den till inköp föreslagna tomten, vilken är belägen vid Kungsgatan, har begärts en köpeskilling, som motsvarar ett pris av i runt tal 58 kronor per kvadratmeter. En del av tomtens nuvarande bebyggelse förutsattes kunna bibehållas även efter den nya byggnadens uppförande och beräknas i hyror inbringa omkring 4,000 kronor årligen.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Sala* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

16:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Gävle.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16, sid. 32 och 33) om förvärvande

av erforderlig tomt för uppförande av en förrådsbyggnad i Gävle för en köpeskilling av i runt tal 31,000 kronor, motsvarande ett pris av 2 kronor 50 öre per kvadratmeter.

Enär stadsplan för området nu ej finnes, har staden förbundit sig utverka sådan plan för området, att den till inköp nu föreslagna fastigheten bildar en tomt, samt att byggnadsbestämmelserna så utformas, att fastigheten kan användas för uppförande av byggnader för förrådslokaler, verkstäder m. m.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Gävle* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 31,000 kronor.

17:o) **Inköp och bebyggande för telegrafverkets räkning av fastigheter.** Kungl. Maj:t har (punkt 17, sid. 33—36) föreslagit riksdagen att *dels* till inköp och bebyggande för telegrafverkets räkning av fastigheter, vilkas förvärvande eller färdigställande icke utan synnerlig olägenhet kan uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor, *dels ock* medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga telegrafstyrelsen att — oavsett huruvida inköpet är av sådan beskaffenhet, som nyss nämnts — för markinköp till ett pris av högst 5,000 kronor av nämnda anslag disponera sammanlagt högst 100,000 kronor.

För inköp och bebyggande för telegrafverkets räkning av fastigheter, vilkas förvärvande eller färdigställande icke utan synnerlig olägenhet kan uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, anvisades senast för budgetåret 1938/39 av riksdagen ett reservationsanslag av 300,000 kronor. Samtidigt medgav riksdagen, att Kungl. Maj:t finge bemyndiga telegrafstyrelsen att för markinköp till ett pris av högst 1,000 kronor av nämnda anslag disponera sammanlagt högst 100,000 kronor.

Telegrafstyrelsen har föreslagit, att ett nytt anslag å 300,000 kronor skall anvisas för ifrågavarande ändamål å riksstaten för nästa budgetår.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Såsom även vid tidigare anslagsäskanden för ändamål av här förevarande slag framhållits har erfarenheten visat behovet av att äga tillgång till medel, då det i särskilda fall gällt att snabbt och på för statsverket fördelaktiga villkor förvärva och bebygga fastigheter för telegrafverkets räkning. Med hänsyn härtill och då eljest tillräckliga medel efter utgången av innevarande budgetår icke torde bliva tillgängliga för ifrågavarande ändamål, tillstyrker jag, att nytt anslag till ett belopp av 300,000 kronor äskas.

Vad telegrafstyrelsen föreslagit i fråga om en utvidgning av telegrafstyrelsens nuvarande rätt att utan Kungl. Maj:ts medgivande disponera ifrågavarande anslag anser jag värt beaktande med hänsyn till den förenkling av det administrativa förfarandet vid mindre tomtinköp, som härigenom skulle kunna ernås. Jag vill därför föreslå, att telegrafstyrelsens bemyndigande att utan tillstånd av Kungl. Maj:t inköpa fastigheter utsträcker till att om-

fatta sådana, som betinga ett pris av högst 5,000 kronor. Telegrafstyrelsen bör givetvis — liksom hittills — efter varje års slut till Kungl. Maj:t anmäla under senast förflutna året gjorda markinköp av detta slag, och jag förutsätter, att redogörelse för anslagets användning skall lämnas riksdagen liksom hittills i samband med äskanden av ytterligare anslag under förevarande rubrik.

Vad härefter angår telegrafstyrelsens hemställan, att ifrågavarande anslag i förekommande fall måtte få disponeras av Kungl. Maj:t jämväl under tid, då riksdagen är samlad, vill jag erinra om att förutsättning för anslagets användning icke torde såsom telegrafstyrelsen förutsatt få anses utgöra, att riksdagen är åtskild. Därest ett under pågående riksdag framkommet inköpsärende är av sådan brådskande natur, att riksdagens beslut i ärendet anses icke utan synnerlig olägenhet kunna avvaktas, torde nämligen ärendet ej behöva underställas riksdagen, utan Kungl. Maj:t torde vara oförhindrad att däri ensam fatta beslut. Med hänsyn härtill synes mig anledning icke föreligga att utverka av styrelsen avsett bemyndigande för Kungl. Maj:t.

Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer, Utskottet.

att riksdagen må

a) till *inköp och bebyggande för telegrafverkets räkning av fastigheter*, vilkas förvärvande eller färdigställande icke utan synnerlig olägenhet kan uppskjutas, för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor,

b) medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga telegrafstyrelsen att — oavsett huruvida inköpet är av sådan beskaffenhet, som nyss nämnts — för markinköp till ett pris av högst 5,000 kronor av nämnda anslag disponera sammanlagt högst 100,000 kronor.

18:o) Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende. Kungl. Maj:t har (punkt 18, sid. 36—40) föreslagit riksdagen att till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor.

Anslaget till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende har för budgetåren 1934/35—1939/40 anvisats med 12,350,000, 15,000,000, 15,600,000, 30,100,000, 39,200,000 respektive 32,200,000 kronor.

I skrivelse den 10 november 1939 har *telegrafstyrelsen* gjort framställning om anslag för nästa budgetår till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende med 25,000,000. Sammanfattningsvis anför styrelsen, att utvecklingen av telegrafverkets rörelse, även om densamma efter krigsutbrottet på vissa punkter visat något svagare ökningshastighet, likväl fortfarande uppvisade en icke oväsentlig tillväxt. Nya anslag till kapitalinvestering bleve därför nödvändiga för att möjliggöra för verket att taga emot nya abonnenter och på ett tillfredsställande sätt avveckla telefon- och telegraftrafiken. Styrelsen hade emellertid med beaktande av det statsfinansiella läget sökt i görligaste mån begränsa anslagskraven.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har telegrafverkets rörelse även under år 1939 visat en stark utveckling. Under tiden fram till krigsutbrottet i september nästlidet år var sålunda abonnentökningen större än under något tidigare år under motsvarande tid. Efter krigsutbrottet har emellertid den starka ökningen något mattats. För belysande av 1939 års utveckling kan framhållas, att antalet nya telefonapparater uppgick till omkring 58,000 eller omkring 5,000 mindre än under år 1938.

I likhet med telegrafstyrelsen anser jag, att, därest icke någon avsevärd försämring av nu rådande förhållanden på olika områden kommer att inträffa under nästa budgetår, telegrafverkets rörelse även under nämnda budgetår kommer att öka. Vid dylikt förhållande måste nya medel stå till styrelsens förfogande för att styrelsen skall kunna taga emot nya abonnenter och på ett tillfredsställande sätt avveckla telefon- och telegramtrafiken. Vad angår storleken av abonnentökningen under år 1940 har telegrafstyrelsen beräknat denna till 40,000 eller omkring 23,000 mindre än under rekordåret 1938. Att under nu rådande förhållanden med någon grad av säkerhet beräkna den blivande abonnentökningen är givetvis omöjligt. Styrelsens beräkning föranleder emellertid icke någon erinran från min sida.

De av styrelsen för olika ändamål framlagda anslagsberäkningarna, vilka sammanlagt sluta på ett belopp av 25 milj. kronor, hava enligt vad styrelsen uppgivit uppgjorts med beaktande av det nuvarande statsfinansiella läget, och de äskade beloppen hava sålunda begränsats till vad som ansetts oundgängligen nödvändigt. Vid dylikt förhållande och efter ingående överläggningar med telegrafstyrelsen, vilka övertygat mig om behovet av det nu ifrågavarande beloppet, har jag icke ansett mig böra ifrågasätta någon minskning av det för nästa budgetår begärda beloppet. Då såsom tidigare erinrats om av innevarande budgetårs anslag ett belopp av 10 milj. kronor icke må disponeras, kommer vid ingången av nästa budgetår att förefinnas en odisponerad behållning å anslaget uppgående till minst sagda belopp, vilket alltså kan tagas i anspråk för utgifterna under nästa budgetår. Det belopp, som skulle behöva anvisas för budgetåret 1940/41 för att möta de beräknade utgifterna, skulle sålunda kunna begränsas till 15 milj. kronor.

Skulle ökningen under nästa budgetår av telegrafverkets rörelse visa sig mindre än vad som räknats med, förutsätter jag, att telegrafstyrelsen icke kommer att behöva taga i anspråk hela det för nästa budgetår avsedda beloppet utan att ett i stort sett mot den uteblivna ökningen svarande belopp kommer att vid budgetårets utgång kvarstå odisponerat å anslaget.

Utskottet.

Utskottet har ej ansett sig böra frångå den av departementschefen framlagda anslagsberäkningen, vilken synes uppgjord med tagen hänsyn till tidsläget i allmänhet samt också till rådande statsfinansiella läge.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor.

19:o) Luftskyddsanordningar m. m. vid telegrafverket. Kungl. Maj:t har (punkt 19, sid. 40—42) föreslagit riksdagen medgiva, att till luftskyddsanordningar m. m. vid telegrafverket må under budgetåret 1940/41 disponeras ej mindre 300,000 kronor av telegrafverkets driftmedel än även 300,000

kronor av till telegrafstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättning till telegrafverkets förnyelsefond.

1939 års urtima riksdag har medgivit, att till luftskyddsanordningar m. m. vid telegrafverket må under budgetåret 1939/40 disponeras ej mindre 760,000 kronor av telegrafverkets driftmedel än även 1,070,000 kronor av till telegrafstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till telegrafverkets förnyelsefond. Beloppet har ställts till förfogande för sådana luftskyddsanordningar, som i första hand befunnits böra komma till utförande och som beräknats kunna hinna färdigställas redan under innevarande budgetår.

Enligt förevarande förslag skulle ytterligare 600,000 kronor behöva ställas till telegrafstyrelsens förfogande för luftskyddsanordningar. Detta belopp är avsett att användas för följande arbeten och materielanskaffningar m. m. (distrikten angivna söderifrån):

	Antal fastigheter	Kronor	Kronor
Inom första linjedistriktet,	4	39,000	
» andra	4	35,000	
» tredje	5	43,000	
» fjärde	10	84,000	
» femte	7	50,000	
» sjätte	3	19,000	
		270,000	
Vid tiden för utförandet av skyddsrummen beräknas byggnadskostnaderna hava ökats med i runt tal.....		30,000	300,000
Anordnande av skyddsvärn vid vissa telegrafverkets fastigheter samt utgivande av bidrag till skyddsrum inom fastigheter, vari telegrafverket förhyr telefonstationslokaler, sammanlagt å 67 platser			190,000
Skyddsrumsinventarier			72,000
Splittersäkra fönsterskydd			30,000
Kurser och övningar			8,000
		Summa kronor	600,000.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva, att till luftskyddsanordningar m. m. vid telegrafverket må under budgetåret 1940/41 disponeras ej mindre 300,000 kronor av telegrafverkets driftmedel än även 300,000 kronor av till telegrafstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättning till telegrafverkets förnyelsefond.

20:o) **Radioanläggningar för luftfarten.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20, sid. 42) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *radioanläggningar för luftfarten* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 7,000 kronor.

Statens järnvägar.

21:o) **Utvidgning av spårsystemet vid Stockholms södra station.** Kungl. Maj:t har (punkt 21, sid. 43 och 44) föreslagit riksdagen att till utvidgning av spårsystemet vid Stockholms södra station för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 185,000 kronor.

Riksdagen beviljade för budgetåret 1937/38 ett anslag å 75,000 kronor till anordnande av nya lastspår vid Stockholms södra station. På grund av den fortsatta trafikstegringen har emellertid en ytterligare utvidgning av lastspåransordningarna visat sig oundgängligen erforderlig. Kostnaderna för en dylik utvidgning hava beräknats till 185,000 kronor.

Behovet av den föreslagna utvidgningen av spårsystemet vid Stockholms södra station har ytterligare aktualiserats genom den kraftiga ökning av stationens trafik, som föranletts av de under nu föreliggande krissituation uppkomna svårigheterna för sjöfarten till östersjöhamnarna och för lastbilstrafiken.

Utskottet. Utskottet, som tillstyrker att anslag beviljas för ändamålet med det av Kungl. Maj:t äskade beloppet, hemställer,

att riksdagen må till *utvidgning av spårsystemet vid Stockholms södra station* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 185,000 kronor.

22:o) **Fortsatt anläggning av dubbelspår.** Kungl. Maj:t har (punkt 22, sid 44—49) föreslagit riksdagen att till fortsatt anläggning av dubbelspår för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,750,000 kronor.

I en av herr *K. Petersson* inom första kammaren väckt motion, nr 20, har hemställts, dels att riksdagen måtte uttala sig för att dubbelspårsarbetena vid statsjärnvägarna fortfarande koncentreras till västra stambanan samt där bedrivs i forcerad takt, dels ock att anslaget för ändamålet måtte höjas från 1,750,000 kronor till 10,000,000 kronor.

1939 års lagtima riksdag anvisade för ändamålet 2,500,000 kronor, av vilket belopp 250,000 kronor enligt beslut vid 1939/40 års urtima riksdag tills vidare icke få disponeras. För nästa budgetår har järnvägsstyrelsen begärt 3,000,000 kronor, varav 2,000,000 kronor å riksstatens driftbudget för omedelbar avskrivning. Denna summa har av Kungl. Maj:t nedsatts till 2 miljoner (1,750,000 + de odisponerade 250,000).

Departementschefen har anfört följande:

Anslagen till här ifrågakarande dubbelspårsanläggningar hava ursprungligen anvisats med hänsyn till, bland annat, önskvärdheten av att bereda fortsatt anställning åt vissa tidigare vid inlandsbanebygget sysselsatta arbetare, vilka vid nämnda banas färdigställande icke kunde erhålla annat arbete. Sedermera hava till nu ifrågakarande arbeten hänvisats jämväl vid elektri-

fieringen av banan Långsele—Boden sysselsatta arbetare, åt vilka under vinterhalvåret icke kunnat beredas arbete vid företaget.

Med hänsyn till vikten av att under nu rådande förhållanden statsutgifterna inskränkas till vad som kan anses oundgängligen nödvändigt, skulle det givetvis kunna ifrågasättas, att arbetena å dubbelspårsbyggnaderna, vilka i allmänhet kunna nyttiggöras först inom relativt lång tid, helt inställas eller i varje fall avsevärt inskränkas. Då arbetena såsom nyss anförts hava sin stora betydelse ur synpunkten att sysselsätta ett tämligen stort arbetarantal, vill jag emellertid icke förorda denna linje. Ehuru jag sålunda finner arbetena böra fortsättas, anser jag mig emellertid icke kunna biträda styrelsens förslag om anställande av nya arbetare för utförande av förberedande arbeten för dubbelspårsbyggnader. Enligt min mening böra dylika arbeten bedrivas — i den mån anslagna medel därtill förslå — endast för sysselsättning av de arbetare, som hittills använts för dubbelspårsanläggningarna. Där emot har jag icke något att erinra mot att förberedande arbeten för dubbelspårsbyggnader påbörjas även å nya delar av ifrågavarande linjesträckor, enär dylika arbeten såsom järnvägsstyrelsen framhållit under tider med minskad arbetstillgång bliva värdefulla tillskott på arbetsmarknaden och därför lämpligen böra nu pågå, fast i mindre omfattning, å olika platser utmed här förevarande järnvägslinjer. Ej heller har jag något att erinra mot att medel av förevarande anslag tagas i anspråk jämväl för utförande av övriga för en framtida dubbelspårsdrift erforderliga arbeten å de linjedelar, vilkas färdigställande kan anses särskilt angeläget, samt för anskaffning av för färdigställandet erforderlig materiel.

Vad härefter gäller det för nästkommande budgetår erforderliga medelsbehovet för nu förevarande arbeten torde det av järnvägsstyrelsen äskade beloppet å 3,000,000 kronor med hänsyn till de av mig här förordade begränsningarna i de av styrelsen ifrågasatta arbetena kunna nedsättas till 2,000,000 kronor. Såsom i det föregående erinrats om har Kungl. Maj:t föreskrivit, att av innevarande budgetårs anslag ett belopp av 250,000 kronor icke må disponeras. Då sålunda vid ingången av nästa budgetår en odisponerad behållning å anslaget av minst nämnda belopp kommer att föreligga, vilken lämpligen bör få tagas i anspråk under nämnda budgetår, torde anslaget för budgetåret 1940/41 icke behöva anvisas med högre belopp än 1,750,000 kronor.

I detta sammanhang vill jag meddela, att jag har för avsikt att sedermera föreslå, att å beredskapsstat för nästkommande budgetår liksom skett för budgetåren 1938/39 och 1939/40 upptages anslag för här ifrågavarande ändamål.

Vad slutligen angår frågan om avskrivning av medel, som anvisas för dubbelspårsbyggnader, torde denna få upptagas till prövning i annat sammanhang.

Det program till fortsatta dubbelspårsbyggnader, som framlades för 1939 års lagtima riksdag, var rätt vittomfattande. Det avsåg en fortgående utbyggnad av dubbelspår på linjerna Stockholm—Katrineholm—Göteborg och Malmö—Katrineholm under omkring 20 år och på sträckor av sammanlagt 570 kilometer för en kostnad av omkring 125 miljoner kronor. Dubbelspårsarbetena hade redan år 1937 igångsatts på sträckan Järna—Katrineholm, närmast för att bereda arbete åt äldre järnvägsarbetare. Av 1939 års riksdag anvisades ett begärt fortsättningsanslag å 2,500,000 kronor. Planen omfattar närmast ett fortsättande av arbetena å dubbelspåret Järna—Katrineholm (86 km) samt ett fortsättande likaledes av motsvarande arbeten å

Utskottet.

linjen Laxå—Gårdsjö (23 km), vartill komma vissa kompletteringar å linjen Hallsberg—Östansjö (8 km).

Olägenheterna av att här avsedda båda huvudlinjer alltjämt på stora delar endast äro enkelspåriga hava alltmera kännbart gjort sig gällande alltefter-som järnvägstrafiken och i all synnerhet trafiken på långdistanserna tilltagit. Fjärrgodstågen, som — i konkurrens med landsvägstrafiken — på senare tid utvecklats, ställa också ökade krav på banustrukturen. Det är tämligen självklart att under en högtrafiktid som den nuvarande dessa olägenheter skola särskilt framträda, och det kan då vara förklarligt om yrkanden framkomma om omedelbara åtgärder för att bringa lättnad.

Dubbelspårsarbeten äro emellertid företag på lång sikt. Järnvägsstyrelsen har angivit att enbart för färdigställande av linjen Stockholm—Göteborg den kortaste tid, som skulle kunna komma ifråga, uppgår till 7 å 8 år. Utskottet delar departementschefens uppfattning att tidsförhållandena nödvändiggöra inskränkningar i dylika arbeten. Detta gäller ej minst i fråga om dubbelspårsbyggnaderna, där de förberedande arbetena med schaktning, planering och terrassering draga med sig stora kapitalutlägg för inköp och utläggning av sliprar och räls samt också vad beträffar ifrågavarande redan elektrifierade linjer elektrisk materiel. Järnvägsdriften är i hög grad konjunkturkänslig och trafikbelastningen växlar starkt alltefter konjunkturererna. Erinras må om erfarenheten från de beslut om liknande dubbelspårsbyggnader som fattades under världskrigsåren. Dessa beslut, vilka jämväl avsågo linjerna Stockholm—Malmö och Stockholm—Göteborg, kunde sedermera icke fullföljas. Trafiknedgången under efterkrigsåren tillsammans med de höga anläggningskostnaderna nödvändiggjorde avbrott i arbetena med avskrivningar också av vissa delar av förbrukat kapital.

Ej heller de nu planerade fortsatta dubbelspårsarbetena hava av järnvägsstyrelsen kunnat betraktas som räntabla företag. Trots senaste årens goda avkastningssiffror från statsbanedriften har måst förutsättas en omfattande befrielse från förräntningsskyldigheten.

Åtminstone vad närmaste tiden beträffar och i avvaktan på det allmänna lägets synnerligen ovissa utveckling måste utskottet alltså, i likhet med departementschefen, finna det nödvändigt med viss begränsning i programmet för dubbelspårsarbetenas fullföljande. Bestämmande lärer väl i första hand få bli sysselsättningssynpunkten, främst angelägenheten att kunna bereda arbete åt den äldre arbetarstam, som blivit övertalig från andra järnvägsbyggnader.

Till sist vill utskottet framhålla vikten av att från verksledningens sida noggrant beaktas den inverkan dubbelspårsarbetena — liksom för övrigt också vissa andra i detta utlåtande behandlade företag och ändamål — kunna särskilt i fråga om materielleveranser utöva på behov, som i nuvarande kritiska läge måste framstå som betydligt mera angelägna.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag och med avstyrkande av motionen hemställer utskottet,

att riksdagen — med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 20 — må till *fortsatt anläggning*

av dubbelpår för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,750,000 kronor.

23:o) **Rälsutbyten m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 23, sid. 49—51) föreslagit riksdagen att till rälsutbyten m. m. för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 3,200,000 kronor.

För att kunna tillgodose de successivt ökade kraven på statens järnvägar beträffande driftsäkerhet, tåghastighet, möjlighet att använda tyngre rullande materiel ävensom fordonens jämna gång har det varit nödvändigt att i betydande omfattning utbyta lättare spårmateriel mot tyngre. Detta har skett, då på grund av förslitning behov av ersättning samtidigt förelegat. Kostnaderna för spårutbytena hava därför också delvis bestritts av förnyelsefondsmedel.

För vart och ett av budgetåren 1938/39 och 1939/40 har upptagits ett anslag av 4,200,000 kronor för ifrågavarande ändamål, medan av förnyelsefondsmedel för vart och ett av kalenderåren 1938 och 1939 för samma ändamål anvisats 1,500,000 kronor. Järnvägsstyrelsen, som funnit arbetena med rälsutbyten böra bedrivas i ungefär normal omfattning även under nästa regleringsperiod, har i enlighet härmed beräknat medelsbehovet för ändamålet till oförändrat belopp, 5,700,000 kronor. Härjämte har styrelsen i anslutning till den av statsmakterna nästlidet år godkända planen för åvägabringande av en höjning av vissa huvudlinjers tekniska standard begärt ett belopp av 800,000 kronor för genomförande av det för nästkommande budgetår uppgjorda arbetsprogrammet för införande av effektivare rälsbefästning. Sammanlagt skulle alltså till rälsutbyten m. m. anvisas ett belopp av 6,500,000 kronor. Härav skulle enligt styrelsens förslag 2,400,000 kronor anvisas att utgå av förnyelsefondsmedel, medan återstoden, 4,100,000 kronor, skulle uppföras å riksstaten.

I anslutning till vad som förutsatts i proposition nr 79 till 1939 års urtima riksdag angående åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m. har Kungl. Maj:t beslutat, att av det å löpande riksstat för rälsutbyten m. m. uppförda anslaget ett belopp av 500,000 kronor icke må disponeras. Angivna belopp förutsattes nu av departementschefen skola få tagas i anspråk för med anslaget avsett ändamål under nästkommande budgetår. För ifrågavarande ändamål skulle dessutom, enligt vad departementschefen förordat, anvisas ett belopp av 3,200,000 kronor å riksstaten för nästa budgetår.

För rälsutbyten m. m. skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag under nästkommande budgetår stå till förfogande riksstatsmedel å tillhoppa 3,700,000 kronor, därav 500,000 kronor reservation från innevarande budgetår. Detta belopp, 3,700,000 kronor, understiger det av järnvägsstyrelsen begärda anslaget med 400,000 kronor.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *rälsutbyten m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 3,200,000 kronor.

24:o) **Diverse åtgärder för spårförstärkning.** Kungl. Maj:t har (punkt 24, sid. 51 och 52) föreslagit riksdagen att till diverse åtgärder för spårförstärkning för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Å riksstaten för löpande budgetår har i enlighet med den under nästföregående punkt omförmälda planen för åvägabringande av en höjning av den tekniska standarden hos vissa av statens järnvägars huvudlinjer beviljats ett anslag å 500,000 kronor till diverse åtgärder för spårförstärkning. Härjämte har för kalenderåret 1939 av driftmedel anvisats ett belopp av 1,100,000 kronor för samma ändamål. För fortsättandet av ifrågavarande arbeten, vilka avse förstärkningar av banvallen, kurvvrätningar och dylikt, skulle enligt järnvägsstyrelsens framställning för nästa regleringsperiod erfordras ett med 500,000 kronor till 2,100,000 kronor förhöjt belopp. Härav skulle 1,100,000 kronor anvisas att utgå av driftmedel, medan återstoden, 1,000,000 kronor, skulle uppföras å riksstaten.

Utskottet.

Utskottet har i likhet med departementschefen funnit sig icke kunna förorda en höjning av medelsanvisningen för ifrågavarande ändamål. Av det av departementschefen och utskottet tillstyrkta beloppet, 1,600,000 kronor, torde i enlighet med departementschefens förslag 1,100,000 kronor böra bestridas av driftmedel. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *diverse åtgärder för spårförstärkning* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

25:o) **Telefonledningar och kabelarbeten.** Kungl. Maj:t har (punkt 25, sid. 53 och 54) föreslagit riksdagen att till telefonledningar och kabelarbeten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 220,000 kronor.

För fortsatt utveckling av statens järnvägars telefontät har riksdagen under en följd av år anvisat anslag. För vart och ett av budgetåren 1928/29—1935/36 uppgick anslaget till 100,000 kronor. Med hänsyn till det starkt framträdande behovet av åtskilliga nya telefonförbindelser, särskilt å norrlandslinjerna, ökades anslaget för budgetåret 1936/37 med 100,000 kronor till 200,000 kronor och anvisades med samma belopp för påföljande budgetår. För budgetåret 1938/39 höjdes anslaget till 300,000 kronor för komplettering av telefonförbindelserna å de med statens järnvägar under år 1937 införlivade enskilda järnvägarna och för innevarande budgetår uppgick anslaget till samma belopp.

Järnvägsstyrelsen har i sin grund för Kungl. Maj:ts förevarande förslag liggande framställning framhållit, hurusom den stigande trafiken, järnvägsnätets tillväxt genom inkorporering av enskilda järnvägar samt fortsatt

elektrifiering alltjämt öka behovet av goda och driftsäkra telefonförbindelser. Styrelsen har därför ansett det angeläget, att arbetsprogrammet för hithörande arbeten ytterligare utvidgas. I anslutning härtil har styrelsen hemställt om anvisande av ett anslag å 600,000 kronor till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Jag anser mig under nu rådande förhållanden, då statsutgifterna måste inskränkas till vad som kan anses oundgängligen nödvändigt, icke kunna förorda, att för arbeten av här ifrågavarande slag för nästa budgetår avses större belopp än 300,000 kronor. Då såsom förut nämnts beslut meddelats, att av innevarande budgetårs anslag ett belopp av 80,000 kronor icke må disponeras, kommer alltså vid ingången av nästa budgetår att förefinnas en odisponerad reservation å anslaget å minst nämnda belopp. Vid dylikt förhållande skulle anslaget för nästa budgetår icke behöva upptagas å riksstaten med högre belopp än (300,000 — 80,000) 220,000 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *telefonledningar och kabelarbeten* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 220,000 kronor.

26:o) **Elektriska belysningsanläggningar.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26, sid. 54), som avser beviljande av medel till utvidgning av befintliga belysningsanläggningar och till nya sådana, för vilka elektrisk ström kan erhållas från statens järnvägars eget elektrifieringsnät, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *elektriska belysningsanläggningar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

27:o) **Anläggningar för elektrisk tågdrift.** Kungl. Maj:t har (punkt 27, sid. 54—56) föreslagit riksdagen att till anläggningar för elektrisk tågdrift för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Förevarande anslag har för nu löpande budgetår uppförts med ett belopp av 1,100,000 kronor, varav 1,000,000 kronor avse kostnaderna för uppförande av ny omformarestation i Falköping jämte utrustning och 100,000 kronor diverse kompletteringsarbeten.

Medelsbehovet för nästa budgetår för anläggningar för elektrisk tågdrift har av järnvägsstyrelsen beräknats till 300,000 kronor. För att från närgränsande omformarestationers matningsområden avskilja matningsområdet för omformarestationen i Falköping skulle sålunda erfordras anordnande på tre ställen av skyddssektioner, vilka beräknats betinga en sammanlagd kostnad av cirka 70,000 kronor. Vidare anses den nuvarande längs banan framdragna högspänningsledningen för belysning böra dubbleras å sträckan Älvsjö—Södertälje södra. Kostnaderna härför hava beräknats till cirka 80,000 kro-

nor. Slutligen har det befunnits erforderligt att utvidga den i Göteborg befintliga stationära vagnuppvärmningen samt vagnuppvärmningsanläggningen i Mjölby för en sammanlagd kostnad av 50,000 kronor. Härjämte skulle för diverse med hänsyn till teknikens framsteg under de senare åren erforderliga kompletteringsarbeten å den elektriska utrustningen behöva anvisas ett belopp av 100,000 kronor.

Utskottet.

Vissa av de arbeten, som avses med det av järnvägsstyrelsen begärda beloppet, synas, såsom departementschefen framhållit, utan alltför allvarliga olägenheter tills vidare kunna uppskjutas. Förevarande anslag torde därför i enlighet med vad departementschefen förordat kunna begränsas till ett belopp av 200,000 kronor, vilket belopp av järnvägsstyrelsen uppgivits komma att förslå till de allra mest angelägna arbetena.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *anläggningar för elektrisk tågdrift* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

28:o) **Elektrifiering av banan Långsele—Boden.** Kungl. Maj:t har (punkt 28, sid. 56 och 57) föreslagit riksdagen att till elektrifiering av banan Långsele—Boden för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 64, av herr *T. Caap* m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 122, av herr *E. Hage* m. fl. har hemställts, att riksdagen måtte till elektrifiering av banan Långsele—Boden för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 12,000,000 kronor.

Beträffande denna fråga kommer utskottet att framdeles under riksdagen avge utlåtande, vilket härmed

anmäles.

29:o) **Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten.** Kungl. Maj:t har (punkt 29, sid. 57) föreslagit riksdagen att såsom dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Utskottet.

Förevarande anslag har tillkommit för att erforderliga medel skola finnas tillgängliga för utförande av den mängd av mindre arbeten och anordningar av skilda slag, som för trafikens rationella avveckling alltid påfordras vid ett så stort företag som statens järnvägar eller som där med teknikens utveckling ur driftekonomisk synpunkt äro motiverade och önskvärda. Utskottet tillstyrker, att anslaget å riksstaten för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 1,000,000 kronor. Utskottet hemställer,

att riksdagen må såsom *dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

30:o) **Elektriska lokomotiv.** Kungl. Maj:t har (punkt 30, sid. 58—60) föreslagit riksdagen att till elektriska lokomotiv för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

Till elektriska lokomotiv anvisades å riksstaten för budgetåret 1938/39 ett anslag å 1,800,000 kronor, varmed skulle bestridas kostnaderna för inköp av dels fyra elektriska lokomotiv för statens järnvägars eget behov, vilka beräknades kosta sammanlagt 900,000 kronor, dels ock ytterligare fyra elektriska lokomotiv, avsedda att utföra loktjänsten å viss enskild järnväg. Sedermera har riksdagen i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts i 1939 års statsverksproposition gjorda framställningar om anslag å kapitalbudgeten för de affärsdrivande verken medgivit, att nämnda anslag finge i sin helhet användas för anskaffning av elektriska lokomotiv för statens järnvägar. Härvid förutsattes ett belopp av 500,000 kronor skola få tagas i anspråk för på budgetåret 1939/40 fallande utgifter för anskaffning av tre elektriska försökslokomotiv av en större och kraftigare typ än de nuvarande standardloken av D-typ. Avsikten med denna anskaffning var att utprova en loktyp, som dels var särskilt lämpad för tågtjänst i Norrland med där förekommande svåra stignings- och krökningsförhållanden, dels ock inom en skäligen kostnad kunde användas för snälltågstjänst med högre hastigheter än de nu vid statens järnvägar förekommande. De tre försöksloken, vilka numera beställts, komma enligt vad nu uppgivits att draga en sammanlagd kostnad av 1,400,000 kronor. I enlighet härmed äskas nu för ändamålet ytterligare 900,000 kronor.

Då lok av den nya typen — efter de tre provlokens färdigställande och utprovande — beräknas icke kunna levereras förrän tidigast i början av år 1943 och det befunnits angeläget att erhålla ett ökat antal lok inom kortare tid, framlägges samtidigt förslag om att för avhjälpan av det mest trängande behovet skall anskaffas fyra nya lok av en av de redan använda lättare typerna, nämligen typ litt. H. Även om den fortsatta anskaffningen av elektrolok kommer att inbegripa jämväl ovan berörda kraftigare snälltågslok, förutsattes lok av H-typ alltjämt komma att finna användning bl. a. vid en framtida elektrifiering av ytterligare statsbanelinjer samt vissa linjer, som nu äro i enskild ägo eller tillhöra de bolag, i vilka staten äger aktierna. De nu till inköp föreslagna fyra H-loken beräknas draga en kostnad av i runt tal 1,000,000 kronor. För ändamålet avses i första hand skola tagas i anspråk det belopp å 400,000 kronor, som ännu kvarstår odisponerat av det för budgetåret 1938/39 till elektriska lokomotiv anvisade beloppet. Återstående belopp, 600,000 kronor, föreslås skola anvisas å riksstaten för nästa budgetår.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag om anvisning av ett belopp av 900,000 kronor för slutlikvidering av den av 1939 års lagtima riksdag beslutade anskaffningen av tre elektriska försökslokomotiv av särskilt kraftig typ. Å riksstaten för nästa budgetår torde vidare i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag böra anvisas ett belopp av 600,000 kronor för att jämte för ändamålet redan disponibla medel om tillhoppa 400,000 kronor användas för anskaffande av fyra nya elektriska lokomotiv av för närvarande använd typ. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *elektriska lokomotiv* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

31:o) **Person- och resgodsvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 31, sid. 60—62) föreslagit riksdagen att till person- och resgodsvagnar för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har för nästa budgetår uppskattat medelsbehovet för anskaffning av person- och resgodsvagnar till 7,000,000 kronor. Detta belopp, varav hälften förutsatts skola utgå av anslag å riksstaten och hälften av förnyelsefondsmedel, har preliminärt beräknats fördela sig å olika vagnstyper på följande sätt:

6 st. kombinerade 2 och 3 klass sittvagnar	kronor	590,000
16 » 3 klass sittvagnar	»	1,730,000
3 » restaurantvagnar	»	480,000
40 » 3 klass vagnar för förortstrafiken	»	3,600,000
15 » resgodsvagnar	»	600,000

Summa kronor 7,000,000.

Det beräknade medelsbehovet fördelar sig alltså med 3,400,000 kronor på person- och resgodsvagnar för långväga trafik och med 3,600,000 kronor på personvagnar för närtrafik. I den förra delen ansluter sig förslaget till den för budgetåren 1937/38—1941/42 uppgjorda, för 1937 års riksdag framlagda anskaffningsplanen med den senare inträdda ökning av anslagsbehovet, som föranletts av prisstegringar.

Förenämnda femårsplan avsåg även anskaffning för en beräknad kostnad av 6,000,000 kronor av elektromotorvagnar jämte släpvagnar, avsedda att insättas i lokaltrafiken närmast Stockholm och Göteborg. Det har emellertid efter ytterligare utredning befunnits lämpligare, att det tillskott till förefintligt 3 klass sittutrymme, som åsyftades med den sålunda planerade anskaffningen, beredes genom anskaffning av lokaltågsvagnar av lätt konstruktion och med stort antal sittplatser per vagn. I enlighet härmed har å riksstaten för innevarande budgetår respektive av förnyelsefondsmedel för år 1939 anvisats tillhoppa 3,200,000 kronor för anskaffande av ett 40-tal dylika vagnar. Samma antal har nu av järnvägsstyrelsen föreslagits skola anskaffas även under nästa regleringsperiod.

Departementschefen har i ärendet anfört bland annat följande:

Ehuru omfattningen av den sålunda begärda anskaffningen i och för sig torde få anses motiverad, anser jag emellertid med hänsyn till det nuvarande statsfinansiella läget en begränsning av det framlagda anskaffningsprogrammet böra ske. Härfor talar också, att en något minskad påfrestning i persontrafiken kan antagas inträda till följd av den nedpressning av den allmänna levnadsstandarden, som måste bliva en följd av den nu uppkomna krisen. Jag vill därför föreslå, att för nu ifrågavarande ändamål avses endast ett belopp av sammanlagt 5 milj. kronor i stället för av järnvägsstyrelsen föreslagna 7 milj. kronor. I enlighet med hittills tillämpad finansieringsprincip skulle hälften uppföras å riksstaten för nästa budgetår och återstoden anvisas av förnyelsefondsmedel.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *person- och resgodsvagnar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor.

32:o) **Godsvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 32, sid. 62—64) föreslagit riksdagen att till godsvagnar för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor.

För utökning av statens järnvägars godsvagnpark anvisades å tilläggsstat till riksdagen för budgetåret 1938/39 ett anslag av 3,800,000 kronor. Anslaget var avsett för anskaffning av 250 slutna och 150 öppna godsvagnar. Enligt nu föreliggande förslag skulle för nyanskaffning av ytterligare cirka 350 öppna godsvagnar anvisas ett anslag av 2,500,000 kronor å riksstaten för nästa budgetår.

Statens järnvägars godsvagnpark har under de senaste åren, enligt vad utredningen giver vid handen, undergått en omfattande rationalisering och modernisering genom anskaffning av rymligare och mera bärkraftiga och därmed också mera ekonomiska godsvagnar. I samband härmed har emellertid den med förnyelsefondsmedel bekostade ersättningsanskaffningen beträffande öppna godsvagnar kommit att icke hålla jämna steg med utrangeringen av äldre vagnar. På grund härav och med hänsyn till den fortgående avsevärda ökningen av godstrafiken har det befunnits nödvändigt, att medel för anskaffning av godsvagnar även anvisas å riksstaten. Den med förevarande anslag avsedda nyanskaffningen är emellertid icke till någon del betingad av den ökning i statens järnvägars godstrafik, som inträtt på grund av nu rådande särskilda förhållanden. Anslag till den med hänsyn till angivna förhållanden erforderliga ökningen av godsvagnparken har anvisats å tilläggsstat II till riksdagen för innevarande budgetår med ett belopp av 7,500,000 kronor.

Utskottet.

Utskottet får, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställa,

att riksdagen må till *godsvagnar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor.

33:o) **Anläggningar och förslag för automobiltrafik.** Kungl. Maj:t har (punkt 33, sid. 64 och 65) föreslagit riksdagen att till anläggningar och förslag för automobiltrafik för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor.

Till anläggningar och förslag för automobiltrafik hava för budgetåren 1935/36—1939/40 anvisats respektive 2,000,000 kronor, 2,000,000 kronor, 2,300,000 kronor, 2,400,000 kronor och 2,900,000 kronor eller tillhopa 11,600,000 kronor. Av de för budgetåren 1937/38—1939/40 anvisade anslagen hava de belopp, varmed respektive anslag överstiga 2,000,000 kronor, ställts till järnvägsstyrelsens förfogande att användas för anskaffning av landsvägsfordon för av statens järnvägar redan bedrivna billinjer ävensom, i vad angår det för innevarande budgetår anvisade anslaget, för uppförande av garagebyggnader och andra fasta anläggningar, som erfordras för trafikens rationella skötsel.

Järnvägsstyrelsen har med hänsyn till nu rådande förhållanden ansett sig för nästa budgetår böra begära anslag endast för uppförande av garagebyggnader och andra för driften erforderliga fasta anläggningar vid redan förvärvade billinjer. Anslaget har därför av styrelsen ansetts kunna begränsas till 800,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Mot anvisande av det av järnvägsstyrelsen äskade beloppet å 800,000 kronor har jag icke något att erinra. Järnvägsstyrelsen förutsätter, att anslaget i sin helhet ställes till järnvägsstyrelsens förfogande för att användas till för driften erforderliga garage och andra fasta anläggningar vid redan förvärvade billinjer. För att möjliggöra, att därest så skulle befinnas särskilt fördelaktigt, verkställa jämväl förvärv av någon eller några billinjer, torde emellertid av nämnda belopp hälften böra stå till Kungl. Maj:ts förfogande, därvid hinder dock icke bör möta för Kungl. Maj:t att efter framställning av järnvägsstyrelsen ställa medel av nämnda belopp till styrelsens förfogande för att användas till fasta anläggningar för billinjetrafiken.

Utskottet. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *anläggningar och förslag för automobiltrafik* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor.

Statens vattenfallsverk.

34:o) **Ny kraftstation i Trollhättan.** Kungl. Maj:t har (punkt 34, sid. 69—71) föreslagit riksdagen att till ny kraftstation i Trollhättan för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

För byggande av en ny kraftstation vid Hojums varp i Trollhättan har riksdagen hittills anvisat tillhoppa 5,000,000 kronor, varav 500,000 kronor uppförts å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår. Den nya stationen, med vilken är avsett att utnyttja den ökade vattenmängd, som efter Vänerens reglering kan uttagas vid Trollhättan, förutsattes vid full utbyggnad skola utrustas med tre maskinaggregat men skall nu till en början förses med endast två aggregat. Kostnaderna för det sålunda beslutade första byggnadsstadiet skulle enligt beräkningar, framlagda för 1938 års riksdag, uppgå till sammanlagt 14,000,000 kronor under förutsättning att francisturbiner valdes och till 500,000 kronor högre belopp om kaplanturbiner insattes.¹

Vattenfallsstyrelsen framhåller nu, att styrelsen, då angivna beräkningar uppgjordes, icke kunde avgöra, huruvida Hojumstationen borde utrustas med francis- eller kaplanturbiner, samt har vidare anfört, att nu utförda undersökningar visat, att man vid användning av kaplanturbiner kunde påräkna en sådan ökning av kraftproduktionen, att god förräntning erhöles på merkostnaderna och att därför kaplanturbiner borde väljas. Därmed hade styrelsen letts in på en ny tanke, nämligen att hojumturbinerna borde utföras med samma dimensioner som turbinerna i kraftstationen vid Stadsforsen. Skillnaden i fallhöjd vore nämligen ganska liten — vid Trollhättan c:a 31 m och vid Stadsforsen c:a 28 m. Stadsforsturbinerna utvecklade vid den i Trollhättan normala fallhöjden 31 m. 44,000 kW, d. v. s. c:a 20 % större kraftbelopp än som ursprungligen avsetts för hojumturbinerna. Under förutsättning att samma maskinleverantör anlätades som för stadsforsturbinerna, och turbiner likadana som dessa valdes kunde betydligt fördelaktigare turbinpris erhållas, än om turbinerna helt skulle nykonstrueras.

Kostnadsökningen vid installerande av sådana turbiner, som avsetts för Stadsforsen, i stället för kaplanturbiner av den ursprungligen avsedda storleken har av vattenfallsstyrelsen beräknats till 720,000 kronor.

För fortsättande av arbetena å kraftstationen i den takt, som förutsattes vid beviljande av anslag för ändamålet å riksstaten för innevarande budgetår, skulle enligt en för riksdagen då framlagd finansieringsplan erfordras ett anslag av 5,500,000 kronor för nästa budgetår. Härav hava emellertid 500,000 kronor anvisats å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. På grund härav har anslaget för nästa budgetår ansetts kunna begränsas till 5,000,000 kronor.

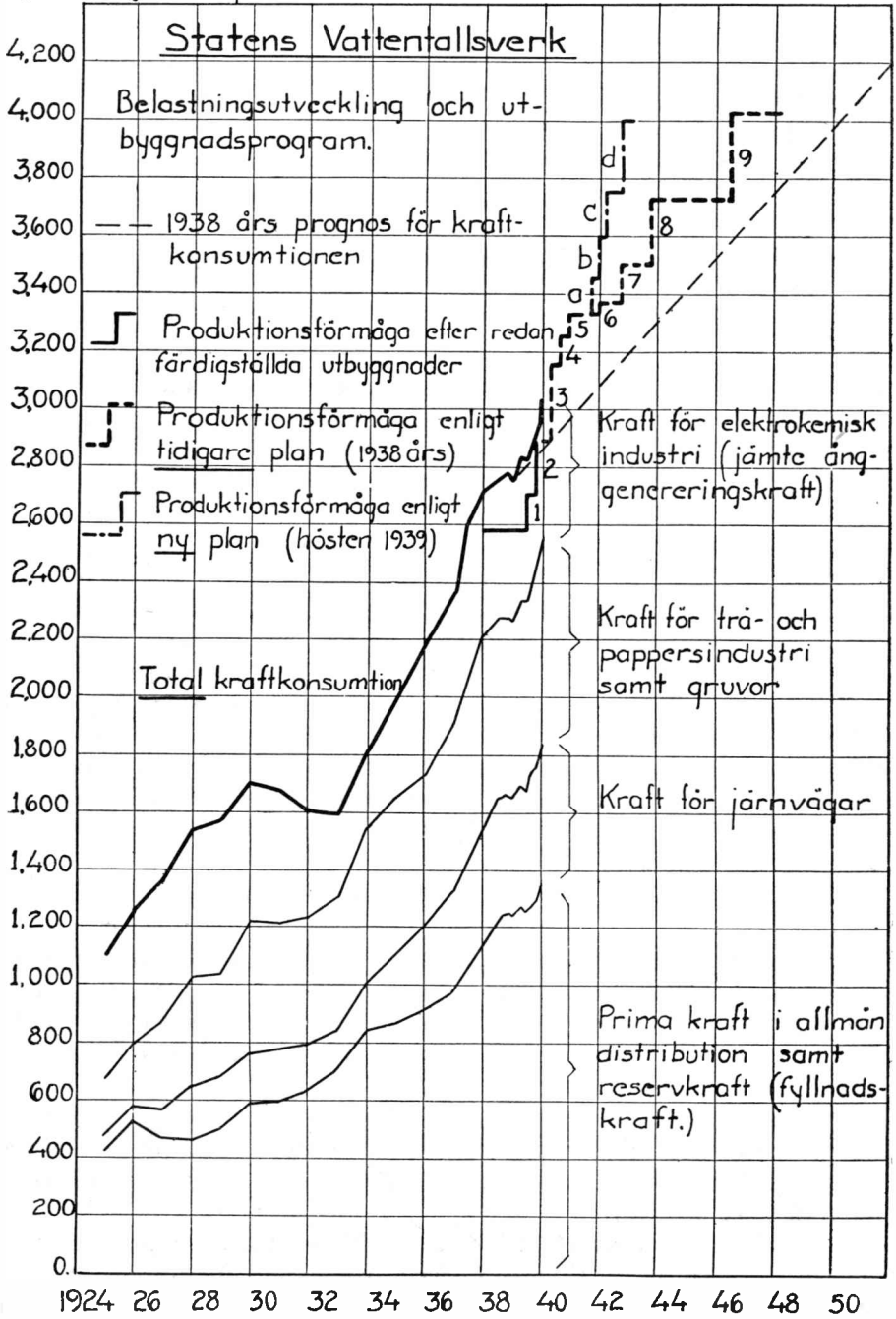
Utskottet har ansett det vara av intresse att något erinra om senare tidens starka utveckling i fråga om statens kraftverk. Till belysning härav har intagits vidstående diagram.

Landets förbrukning av elektrisk kraft, främst industrikraft, har under tiden från och med år 1933 under intryck av rådande gynnsamma konjunk-turer undergått en märkligt stark stegring. Vad beträffar statens vattenfalls-

Utskottet.

¹ Francisturbinen har fasta skovlar, medan kaplanturbinen är av en ny propellertyp med vridbara skovlar.

4,400 milj. kWh per år



Teckenförklaring till diagrammet.

- I. Redan färdigställda utbyggnader:
 1. Abonnemang på 7,000 kilowatt från Hissmofors och dämning till + 108,0 i Suorva (sommaren 1939).
 2. Det första maskinaggregatet i Stadsforsen (hösten 1939).
- II. Tidigare utbyggnadsprogram (1938):
 3. Det andra maskinaggregatet i Stadsforsen (våren 1940).
 4. Storsjöns reglering och dämning till + 110,8 m. i Suorva (Lule älv) (hösten 1940).
 5. Aggregat nr 8 i Porjus (årsskiftet 1940—41).
 6. Hojumstationen med två aggregat (årsskiftet 1941—42).
 7. Aggregat nr 2 i Hissmofors (hösten 1942).
 8. Kattstrupeforsen med två aggregat (hösten 1943).
 9. Torpshammar med två aggregat (sommaren 1946).
- III. Nya utbyggnadsprogrammet (hösten 1939):
 - a. aggregat nr 2 i Hissmofors (hösten 1941).
 - b. Aggregat nr 3 i Hissmofors samt aggregat nr 1 i Kattstrupeforsen (årsskiftet 1941—42).
 - c. Aggregat nr 2 i Kattstrupeforsen samt Hojumstationen med två aggregat (våren 1942).
 - d. Aggregat nr 1 i Torpshammar (hösten 1942).

verk — vilket tillgodoser över en tredjedel av rikets förbrukning av elektrisk energi — har belastningen ökats från år 1932 cirka 1,500 till cirka 3,000 miljoner kilowattimmar eller alltså det dubbla år 1939. Efter krigsutbrottet på hösten 1939 blev — såsom vid en sådan eventualitet långt tidigare förutsetts — stegringen särskilt framträdande i all synnerhet som svår vattenbrist tillstötte. För att på bästa sätt kunna möta energibehoven har hela rikets kraftförsörjning — även de kommunala och enskilda företagen — samordnats under en gemensam till vattenfallsstyrelsen i Stockholm förlagd driftsledning.

Att uppgöra planerna för den elektriska energiförsörjningen är förenat med särskilda vanskligheter på grund av den långa utbyggnadstid, från i allmänhet minst 3 till ända upp emot 10 år eller än längre tid, som varje enskild kraftverksanläggning drager. Vad angår försörjningen inom de vidsträckta delar, där statens vattenfallsverk är kraftleverantören, har emellertid den förda utbyggnadspolitiken alltid haft till riktmärke att i god tid hålla sig beredd att möta de sannolika kraftbehoven. Tack vare Vänerens reglering, de ävenledes på senare tid utförda kraftverksarbetena vid Trollhättan, Vargön, Motala och Stadsforsen samt den stora stamlinjeledningen från Porjus till mellansvenska centralblocket har statens vattenfallsverk stått förhållandevis väl rustat att tillgodose även senaste tidens abnormt stora kraftbehov. Vad angår nu närmast följande månader är att märka, att det andra aggregatet vid Stadsforsen, där det första aggregatet igångsatts hösten 1939, påräknas vara i drift mot slutet av mars 1940. Till sommaren 1940 beräknas Storsjöns reglering bliva klar även vad beträffar upp-dämningen, vilket utgör det tredje och sista regleringsstadiet. Porjus åttonde

aggregat torde bliva färdigt under november månad. Tack vare samtliga dessa tillskott kommer krafttillgången, enligt vad utskottet inhämtat, att successivt stiga till cirka 3,325 miljoner kilowattimmar mot slutet av år 1940, så att den, förutsatt normal vattentillgång och ett måttligt ångkrafttillskott, motsvarar behovet. Skulle krafttillgången, trots alla ansträngningar icke räcka till, är avsikten att tillse att erforderliga begränsningar så litet som möjligt komma att förorsaka arbetslöshet, varvid dock hänsyn också måste tagas till storleken och vikten av den industriella produktion, som kan drabbas av inskränkningarna. Det kan möjligen även bliva nödvändigt att förhindra användning av elektricitet för rumsuppvärmning under vattenbristtid. Vad utskottet sålunda anfört har allenast avseende på statens kraftverk. Även inom de områden där kraftförsörjningen sker genom kommunala och privata kraftföretag har kraftåtgången avsevärt ökats — också där nära nog fördubblats — sedan år 1932. Om möjligheterna att inom dessa områden tillgodose den kommande tidens kraftbehov är det mera vanskligt att göra något uttalande.

En synpunkt, som under de senare åren tillmätts ökad betydelse, har varit att trygga krafttillgången under krig. I detta avseende må erinras om vissa förstärkningsåtgärder å kraftverken, vartill 1937 års och senare års riksdagar anvisat anslag, liksom ock om 1938 års riksdags beslut om inköp av Torpshammarfallen, vid vilkas utbyggnad säkerheten mot anfall från luften blivit i särskilt hög grad tillgodosedd.

De anslag, som nu av Kungl. Maj:t äskats, avse samtliga att möjliggöra en forcering av vissa pågående kraftverksbyggnader, så att de må komma till nytta, om krisen blir mera långvarig. Uppenbarligen kan en omkastning i det internationella läget komma att starkt inverka på det sålunda här framlagda utbyggnadsprogrammet, en synpunkt till vilken självfallet största hänsyn måste tagas vid dess genomförande.

Vad angår den nya kraftstationen i Trollhättan tillstyrker utskottet, att i anslutning till tidigare för riksdagen framlagd finansieringsplan anvisas ett anslag å 5,000,000 kronor till fortsättande av arbetena å ifrågavarande kraftanläggning. Utskottet har även funnit sig böra tillstyrka den föreslagna utvidgningen av den för anläggningen uppgjorda arbetsplanen, avseende installerande av turbiner av annan typ och större dimensioner än som ursprungligen räknats med. Härigenom skulle — med en ökning av anläggningskostnaden av omkring 9 procent — erhållas en höjning av effekten med 20 procent.

Utskottet hemställer

att riksdagen må till *ny kraftstation i Trollhättan* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

35:o) **Påbyggnad av ställverkshuset vid Trollhätte kraftstation.** Kungl. Maj:t har (punkt 35, sid. 71—73) föreslagit riksdagen att till påbyggnad av

stallverkshuset vid Trollhätte kraftstation för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

För påbyggnad av norra delen av stallverksbyggnaden i Trollhättan beviljade 1937 års riksdag ett anslag å 80,000 kronor. Dessa medel förutsattes vara tillräckliga för påbyggnaden.

Det har emellertid sedermera befunnits nödvändigt att modifiera den ursprungliga planen för ombyggnaden med hänsyn till den nya uppfattning, som under de senaste åren gjort sig gällande beträffande luftfaran och behovet av skyddsåtgärder mot luftanfall. Detta beräknas medföra en kostnadsökning om 120,000 kronor, varav emellertid 80,000 kronor avses skola bestridas av förnyelsefondsmedel.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *påbyggnad av stallverkshuset vid Trollhätte kraftstation* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

36:o) **Veckoreglering av Motala ström.** Kungl. Maj:t har (punkt 36, sid. 73 och 74) föreslagit riksdagen att till veckoreglering av Motala ström för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 90,000 kronor.

Kostnaden för veckoreglering av Motala ström beräknades ursprungligen till 1,400,000 kronor. Sedan det visat sig, att den sålunda beräknade kostnaden måst överskridas med 100,000 kronor, anvisades detta belopp av 1937 års riksdag. För täckande av härutöver uppkommen merkostnad begäres nu ett ytterligare anslag å 90,000 kronor.

Vattenfallsstyrelsen har i ärendet anfört följande:

Uppgörelse har träffats i godo med Fiskeby fabriksaktiebolag genom ett den 30 juni 1939 dagtecknat avtal, vilket innebär, att styrelsen skall lämna ersättning i form av elektrisk kraft för den minskning av bolagets krafttillgång å fallsträckan mellan Roxen och Glan, som veckoregleringen kommer att medföra under vissa tider. På grund av avtalet kunde veckoregleringens andra stadium tagas i bruk redan i mitten av sistlidna juli månad.

Kostnaderna för de tekniska anordningarna för ersättning till Fiskeby för leverans av ersättningskraft uppgå till c:a 70,000 kronor. Därjämte ha vissa fördyringar uppstått i samband med den slutliga domen i veckoregleringsmålet, vilka totalt uppgå till 45,000 kronor, varför inalles en merkostnad av 115,000 kronor föreligger. Av dessa kostnader böra emellertid 25,000 kronor, som erfordras för vattenfallsstyrelsens egna överföringsanordningar, bestridas med medel ur distributionsanslaget. Resterande belopp, 90,000 kronor, bör upptagas som slutanslag för Motala ströms veckoreglering.

Anslag för täckande av uppkommen ytterligare merkostnad för genomförande av ifrågavarande veckoreglering torde böra anvisas med av Kungl. Maj:t äskat belopp. Utskottet hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må till *veckoreglering av Motala ström* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 90,000 kronor.

37:o) **Kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven.** Kungl. Maj:t har (punkt 37, sid. 74—76) föreslagit riksdagen att till kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Utskottet.

Kraftstationen vid Stadsforsen har vid en utbyggnad med två maskinaggregat beräknats draga en sammanlagd kostnad av 22,800,000 kronor, var till komma ytterligare 625,000 kronor, som vattenfallsstyrelsen för utförande av bombskyddstak över kraftstationen medgivits rätt att disponera av till styrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till statens vattenfallsverks förnyelsefond. Å riksstaten hittills anvisade anslag till kraftstationen uppgå till sammanlagt 22,300,000 kronor. Härav hava 1,000,000 kronor anvisats å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår för att göra det möjligt att påbörja installerandet av ett tredje, från början icke planerat aggregat, därest en sådan åtgärd skulle befinnas lämplig. Då det sedermera visat sig böra tillsvidare anstå med insättandet av det tredje maskinaggregatet, torde sistnämnda belopp i stället böra tagas i anspråk för färdigställande av kraftstationen enligt den ursprungliga planen. Det för kraftstationsbyggets slutförande ytterligare erforderliga anslaget, 500,000 kronor, torde böra anvisas å riksstaten för nästa budgetår.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

38:o) **Påbyggnad av regleringsdammen vid Suorva.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 38 sid. 76 och 77), som avser anvisning i enlighet med tidigare för riksdagen framlagd plan av det för ifrågavarande byggnadsföretags slutförande erforderliga beloppet, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *påbyggnad av regleringsdammen vid Suorva* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor.

39:o) **Ett åttonde maskinaggregat vid Porjus kraftstation.** Kungl. Maj:t har (punkt 39, sid. 77 och 78) föreslagit riksdagen att till ett åttonde maskinaggregat vid Porjus kraftstation för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,150,000 kronor.

Installationen av ett åttonde maskinaggregat vid Porjus kraftstation ingår som ett led i vattenfallsstyrelsens utbyggnadsprogram och avser närmast att möjliggöra en bättre krafthushållning med de ökade energitillgångar, som uppkomma genom påbyggnaden av regleringsdammen vid Suorva. Anläggningskostnaden har beräknats till 3,050,000 kronor. Härav hava hittills anvisats 1,900,000 kronor.

Arbetena å det åttonde maskinaggregatet vid Porjus kraftstation äro avsedda att bedrivas så, att aggregatet kan tagas i bruk i början av år 1941. I enlighet härmed tillstyrker utskottet, att för ändamålet ytterligare erforderliga medel anvisas å riksstaten för nästa budgetår. Utskottet hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må till *ett åttonde maskinaggregat vid Porjus kraftstation* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,150,000 kronor.

40:o) **Kraftstation vid Torpshammar.** Kungl. Maj:t har (punkt 40, sid. 78 och 79) föreslagit riksdagen att till kraftstation vid Torpshammar för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 6,000,000 kronor.

Till den nya kraftstationen vid Torpshammar hava hittills anvisats sammanlagt 1,800,000 kronor. Härav hava 500,000 kronor anvisats å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Arbetena å kraftstationen, vilken preliminärt beräknats draga en kostnad av i runt tal 20,000,000 kronor, hava ursprungligen varit avsedda att bedrivas i sådan takt, att kraftstationen skulle kunna tagas i bruk under budgetåret 1944/45.

Arbetena å ifrågavarande kraftstationsanläggning torde, på sätt förutsetts vid beviljande av anslag för ändamålet å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår, böra påskyndas så, att anläggningen kan bli färdigställd med ett maskinaggregat redan under budgetåret 1942/43. För att arbetena skola kunna bedrivas i denna forcerade takt erfordras för nästa budgetår ett anslag å 6,000,000 kronor. Med tillstyrkande alltså av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *kraftstation vid Torpshammar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 6,000,000 kronor.

41:o) **Reglering av sjöar inom Indalsälvens flodområde.** Kungl. Maj:t har (punkt 41, sid. 79—81) föreslagit riksdagen att *dels* till reglering av sjöar inom Indalsälvens flodområde för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 350,000 kronor, *dels ock* medgiva, att överenskommelse om utförande av Storsjöns tredje reglering må träffas av vattenfallsstyrelsen på villkor, som Kungl. Maj:t äger bestämma.

Vattenfallsstyrelsen har efter medgivande av Kungl. Maj:t och riksdagen träffat avtal angående deltagande från kronans sida i första stadiet av regleringen av Storsjön inom Indalsälvens flodområde. Enligt avtalet — vilket förutsätter att första stadiet av Storsjöns reglering skall ske i två etapper, benämnda Storsjöns första och andra reglering — åligger det staten såsom ägare av Stadsforsens kraftstation att bidra till kostnaderna för ifrågavarande regleringsföretag med 1,100,000 kronor. Av detta belopp — som även inbegriper förskott för utbyggda vattenfall, vilka senare komma att återbetalas — hava hittills anvisats tillhopa 750,000 kronor. Framställning göres nu om anvisande av återstående 350,000 kronor å riksstaten för nästa budgetår.

Samtidigt begäres tillstånd till deltagande i en tredje och sista reglering av Storsjön. Statens andel i kostnaderna för denna reglering, genom vilken produktionsförmågan i Stadsforsens kraftverk beräknas kunna ökas med 9 milj. kilowattimmar, uppskattas till 600,000 kronor. Med hänsyn till att vissa delar av vattenfallsstyrelsens insatser för första och andra regleringen av Storsjön komma att återbetalas begäres icke nu något anslag för Storsjöns tredje reglering.

Utskottet.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *reglering av sjöar inom Indalsälvens flodområde* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av av 350,000 kronor;

b) medgiva, att överenskommelse om utförande av Storsjöns tredje reglering må träffas av vattenfallsstyrelsen på villkor, som Kungl. Maj:t äger bestämma.

42:o) **Reglering av sjön Leringen i Ljungans vattensystem.** Kungl. Maj:t har (punkt 42, sid. 81 och 82) föreslagit riksdagen att till reglering av sjön Leringen i Ljungans vattensystem för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Efter medgivande av 1937 års riksdag har vattenfallsstyrelsen träffat avtal angående förvärv av viss vattenrätt i Gimån och Ljungan m. m. Enligt detta avtal — varigenom staten bland annat förvärvat de s. k. Torpshammarfallen, vilkas utbyggande behandlas under punkt 40 av detta utlåtande — skola kronan och säljarna samarbeta för genomförande av årsreglering av vattenavrinningen i Gimån genom inrättande och utnyttjande av regleringsmagasin såväl i Holmsjön och Leringen som i ovanför liggande sjöar. Kostnaderna för regleringens genomförande ävensom årskostnaderna för drift och underhåll m. m. skola betalas av kronan till 85 procent och av säljarna till 15 procent.

Sedan de för täckande av statens andel i kostnaderna för Holmsjöns reglering erforderliga medlen, 900,000 kronor, anvisats genom anslag å

riksstaterna för budgetåren 1938/39 och 1939/40, begäres nu ett anslag å 200,000 kronor för påbörjande av arbetena för Leringens reglering, vilken enligt avtalet skall vara genomförd samtidigt med färdigställandet av kraftstationen vid Torpshammar.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *reglering av sjön Leringen i Ljungans vattensystem* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

43:o) **Mindre utvidgningar av förefintliga kraftstationsanläggningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 43, sid. 82 och 83) föreslagit riksdagen att till mindre utvidgningar av förefintliga kraftstationsanläggningar för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag (kapitalbudgeten, bil. 4, punkten 55) anvisade 1939 års riksdag för innevarande budgetår ett anslag å 1,000,000 kronor till mindre utvidgningar av förefintliga kraftstationsanläggningar. Ifrågavarande anslag anvisades första gången för budgetåret 1938/39 och utgick då med likaledes 1,000,000 kronor. Med anslaget, som står till Kungl. Maj:ts disposition, avses att möjliggöra mindre utvidgningar och nyanläggningar utan att medel för varje särskilt fall skola behöva äskas av riksdagen.

Anslag för ifrågavarande ändamål torde böra anvisas jämväl för nästa budgetår. Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet, hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må till *mindre utvidgningar av förefintliga kraftstationsanläggningar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor.

44:o) **Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk.** Kungl. Maj:t har (punkt 44, sid. 83—88) föreslagit riksdagen att till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 11,500,000 kronor.

Till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk har riksdagen anvisat för budgetåret 1935/36—1939/40 respektive 3,400,000 kronor, 6,000,000 kronor, 6,775,000 kronor, 9,000,000 kronor och 10,700,000 kronor. Anslagsökningen hänför sig till stor del till den fortsatta järnvägselektrifieringen, som krävt nya utvidgningar av kraftöverförings- och transformeringsanläggningarna. Även för den allmänna distributionen har dock fordrats avsevärt högre belopp än

tidigare på grund av den ökade kraftavsättningen samt stegrade anspråk i fråga om avbrottsfri drift, vilket nödvändiggjort kostnadskrävande förbättringar m. m. Av det för budgetåret 1939/40 anslagna beloppet hava 2,000,000 kronor anvisats å tilläggsstat. Tilläggsanslaget har betingats av att vissa arbeten med hänsyn till inträdda förhållanden ansetts böra påskyndas samt av att nya, tidigare icke förutsedda anläggningar kunde förutsättas tillkomma på grund av det nu rådande krisläget.

Anslagsbehovet för nästa budgetår till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten beräknar *vattenfallsstyrelsen* med utgångspunkt från förhållandena före krigsutbrottet uppgå till följande belopp:

	Kronor
Transformatorstationer för 132 kV i Mellansel och Vännäs för järnvägselektrifiering	1,060,000
Utvidgning av stamlinjestationerna vid Ånge, Ljusdal och Ockelbo	800,000
Anläggningar vid Horndal för anslutning mellan stamlinjen Stadsforsen—Västerås och Krångede-systemet	450,000
Stamlinje- och kopplingsstationen i Finnsletten. Totalkostnaden liksom tidigare beräknad till 2,545,000 kronor, varav redan beviljats 2,035,000 kronor; återstående anslagsbehov ..	510,000
Ny stamlinjestation för 132 kV i Köping samt avgrening dit från stamlinjen Trollhättan—Västerås	840,000
Ny primärlinje för 77 kV Södertälje—Nynäshamn	305,000
Ny primärlinje för 77 kV Kantorp—Nyköping	375,000
Ny primärlinje för 132 kV Malfors—Eksund, jämte utvidgningar av stationerna i Malfors och Eksund. Totalkostnad 680,000 kronor, varav för budgetåret 1940/41 erfordras	440,000
Ny transformator i Eksund jämte utvidgning av ställverket	200,000
Ny sekundärstation för 77 kV vid Katrineholm jämte avgreningslinje dit från linjen Finspång—Kantorp	300,000
Utvidgning av stamlinjestationen i Moholm samt nya stationer för 132 kV i Skövde och Falköping. Totalkostnaden liksom tidigare beräknad till 1,530,000 kronor, varav 100,000 kronor täckas av förnyelse- och driftmedel och 1,000,000 kronor beviljats för budgetåret 1939/40; återstående anslagsbehov	430,000
Ny stamlinje för 132 kV Trollhättan—Falköping. Totalkostnaden liksom tidigare beräknad till 1,060,000 kronor, varav för budgetåret 1939/40 beviljats 200,000 kronor. För budgetåret 1940/41 erfordras	700,000
Ny stamlinje för 132 kV Nässjö—Jönköping. Totalkostnaden liksom tidigare beräknad till 470,000 kronor, varav för budgetåret 1939/40 beviljats 100,000 kronor. För budgetåret 1940/41 erfordras	200,000
Kopplingsstation i Nässjö och ny transformatorstation för 132 kV i Jönköping. Totalkostnaden liksom tidigare beräknad till 335,000 kronor, varav för budgetåret 1939/40 beviljats 100,000 kronor. För budgetåret 1940/41 erfordras	200,000
Ny transformator för 132 kV i Göteborg jämte utvidgning av ställverket	200,000
Kondensatorer för faskompensering på linjen Trollhättan—Lilla Edet—Göteborg	250,000

	Kronor
Diverse utvidgningar och förstärkningar av stam- och primär- linjer	450,000
Diverse utvidgningar och förstärkningar av stamlinje- och sekun- därstationer	650,000
Bygde- och ortsanläggningar	
vid Trollhätte kraftverk	400,000
vid Älvkarleby kraftverk	400,000
vid Motala kraftverk	150,000
vid Norrländska kraftverken	450,000
	1,400,000
Diverse och oförutsett	740,000
Ytterligare tillägg för icke oförutsedda arbeten och fördyring ..	1,000,000
	<u>11,500,000.</u>

Departementschefen har anfört följande:

Vissa av posterna i det av vattenfallsstyrelsen begärda anslaget för distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten hänföra sig till fullföljandet av åtgärder, till vilka statsmakterna redan tidigare givit sin anslutning. Till en del uppkommer behovet av nya eller förbättrade distributionsanläggningar genom den fortgående järnvägselektrifieringen, och slutligen kräver den i allmänhet ökade kraftkonsumtionen en utvidgning av distributionsnätet. Den nu rådande krissituationen medför härjämte, att beredskaps- och reservsynpunkterna träda i förgrunden. Vidare ha krisförhållandena åstadkommit vissa icke obetydliga fördyringar.

Anslagsbehovet för bygde- och ortsanläggningar vid de norrländska kraftverken uppvisar i jämförelse med föregående år en stark ökning, men denna ökning är, enligt vad jag inhämtat, närmast föranledd därav, att de lokala kraftkällorna numera i stor utsträckning tillfullo utnyttjats.

Med hänsyn till sålunda anförda förhållanden har vattenfallsstyrelsens förslag icke givit mig anledning till erinran.

Utskottet, som ej ansett sig kunna förorda någon begränsning av de beräknade anslagsposterna, tillstyrker, att anslag beviljas med äskade 11,500,000 kronor. Utskottet hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 11,500,000 kronor.

45:o) **Inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 45, sid. 88—90) föreslagit riksdagen att till inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, i den mån sådana åtgärder erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke kunna utan synnerlig olägenhet uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Anslag för ifrågavarande ändamål har beviljats senast för budgetåret 1937/38 med ett belopp av 500,000 kronor. Å detta anslag förefintlig be-

hållning beräknas av *vattenfallsstyrelsen* behöva helt tagas i anspråk inom den närmaste tiden. Styrelsen har därför funnit det önskvärt, att ett nytt anslag å 1,000,000 kronor ställes till förfogande för ändamålet.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Såsom tidigare vid äskande av anslag till här ifrågavarande ändamål framhållits, är det för en affärsmässig skötsel av statens vattenfallsverk av vikt, att tillräckliga medel stå till förfogande till förvärv för vattenfallsverkets räkning av vattenfall och fastigheter samt för utförande av nyanläggningar i sådana fall, då dylika åtgärder icke kunna utan synnerlig olägenhet uppskjutas i avvaktan på särskilt riksdagsbeslut. Det av vattenfallsstyrelsen äskade anslagsbeloppet, 1,000,000 kronor, synes mig emellertid med hänsyn till det statsfinansiella läget böra nedsättas till 500,000 kronor, eller samma belopp, varmed anslaget sista gången anvisades.

Utskottet.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar*, i den mån sådana åtgärder erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke kunna utan synnerlig olägenhet uppskjutas, för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Stockholm den 13 februari 1940.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Malmö, *Johansson* i Fredrikslund, *Andersson* i Fältenborg, *Pauli*, *Andrén*, *Heiding*, *Bäcklund*, *Boman*, friherre *De Geer* och *Sandorf*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock*, *Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Eriksson* i Stockholm, *Danielsson*, *Andersson* i Prästbol, *Andersson* i Södergård, *Stazäng*, *Andersson* i Malmö, *Hansson* i Rubbestad, *Mårtensson* och *Wallenheim*.